

Handläggare
Marie Björkman
Telefon: 08-50836265**Till**
Äldrenämnden
21 oktober 2025

Stadsövergripande äldreboendeplan 2026 med utblick mot 2050

Förvaltningens förslag till beslut

Äldrenämnden godkänner förvaltningens förslag till stadsövergripande äldreboendeplan år 2026 med utblick mot år 2050 och överlämnar den till kommunstyrelsen.

Sammanfattning

Varje kommun har ett ansvar¹ för att planera för bostadsförsörjningen i kommunen. När det gäller äldre människor, har kommunen ett särskilt ansvar att tillhandahålla² särskilda boendeformer för äldre som behöver omsorg och stöd. I Stockholms stad har äldrenämnden kommunfullmäktiges uppdrag att på en stadsövergripande nivå samordna planeringen av särskilda boendeformer, det vill säga vård- och omsorgsboende, servicehus och korttidsboenden.

I äldrenämndens uppdrag ingår att sammanställa en årlig stadsövergripande äldreboendeplan. I planen görs en prognos för behoven av vård- och omsorgsboende och korttidsboende.. Planen innehåller också en beskrivning av aktuell kapacitet vad gäller tillgången till platser. 2026 års äldreboendeplan finns som bilaga till detta tjänsteutlåtande.

I framskrivningen av behov har nulägesalternativet i Swecos prognosmodell använts, vilken baseras på antagandet att nuvarande nivåer på omsorgskonsumtion kommer att kvarstå och att det ökade behovet relateras till den demografiska utvecklingen.

Äldreförvaltningen

Älvsjö stationsgata 21.
Box 4
125 21 Älvsjö
Växel 08-50836200
Fax
aldreforvaltningen@stockholm.se
start.stockholm

Andelen 65 år och äldre kommer att öka kraftigt under de kommande decennierna, vilket innebär stora utmaningar för samhället. Störst påverkan på äldreomsorgen har utvecklingen inom åldersgruppen 80 år och äldre. Enligt aktuell befolkningsprognos

¹ 1 § Lag (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar.

² 8 kap. 4 § socialtjänstlagen (2025:400) SoL

för Stockholms stad förväntas denna åldersgrupp fördubblas under prognosperioden, från cirka 7 500 år 2024 till cirka 19 700 år 2050.

Baserat på aktuellt antal tillgängliga platser inom stadens eget bestånd, aktuella nyttjandegrader i privat regi och planerade nytilskott, uppskattas att staden kommer att ha tillgång till cirka 7 000 platser i särskilt boende (exklusive servicehus) år 2040. Behovet beräknas uppgå till cirka 9 700, vilket innebär ett underskott på drygt 2 500 platser. År 2050 beräknas underskottet till cirka 4 800 platser, vilket motsvarar cirka 60 normalstora boenden med 80 platser.

Den sammanfattande slutsatsen i 2026 års äldreboendeplan är att det kommer att råda brist på platser i särskilda boendeformer för äldre såväl i närtid som på längre sikt och det är av stor vikt att ytterligare platser tillskapas genom nyproduktion. Utöver det behöver olika lösningar övervägas och planeras. Det kan till exempel handla om att fortsatt inventera tomställda platser, undersöka möjligheter till förtätning i befintliga vård- och omsorgsboenden, men också om att se över kösystem och valfrihetssystem så att dessa fungerar optimalt.

Bakgrund

I varje kommuns ansvar ingår att planera för bostadsförsörjningen i kommunen. När det gäller bostäder för äldre har kommunerna ett särskilt ansvar. I 8 kap. 4 § socialtjänstlagen (2025:400) SoL stadgas att kommunerna ska tillhandahålla särskilda boendeformer för äldre som behöver omsorg och stöd. I Stockholms stad omfattar särskilda boendeformer kategorierna vård- och omsorgsboende, profilboende, servicehus och korttidsboende.

I Stockholms stad har äldrenämnden kommunfullmäktiges uppdrag att på en stadsövergripande nivå samordna planeringen av vård- och omsorgsboenden, servicehus och korttidsboenden. I uppdraget ingår att ta fram Stockholms stads stadsövergripande äldreboendeplan som revideras årligen. Uppdraget genomförs av äldreförvaltningen i samverkan med stadsdelsförvaltningarna, stadsledningskontoret, Micasa Fastigheter i Stockholm AB (i fortsättningen kallat Micasa Fastigheter), stadsbyggnadskontoret och exploateringskontoret.

Ärendet

I den stadsövergripande äldreboendeplanen prognosticeras behovet av särskilda boendeformer (vård- och omsorgsboende, profilboende och korttidsboende) fram till år 2050. Behovsprognosen omfattar

inte servicehus specifikt utan prognosen baseras på behov av särskilt boende sammantaget.

Framskrivningen av behov baseras på den prognosmodell som tagits fram av Sweco, och som tillämpats även i tidigare års boendeplaner.

I 2026 års äldreboendeplan används endast ett prognosalternativ, det så kallade nulägesalternativet. Prognosen baseras på antagandet att nuvarande nivåer på omsorgskonsumtion (behov av särskilda boendeformer) kommer att kvarstå och att det ökade behovet relateras till den demografiska utvecklingen.

En bostad i vård- och omsorgsboende (inklusive profilboende) kan den få som har ett beslut om bistånd om denna kombinerade boende- och omsorgsform. I Stockholms stad var det cirka 5 700 personer som vid utgången av år 2024 hade ett verkställt biståndsbeslut om vård- och omsorgsboende (inklusive profilboende). År 2030 förväntas närmare 7 000 personer vara i behov av särskilt boende. År 2050 prognosticeras antalet personer ha ökat till 11 700.

När det gäller tillgången till platser, fanns det vid utgången av år 2024 cirka 3 400 platser inom stadens eget bestånd. Därutöver nyttjade staden cirka 2300 platser inom de privata boenden som upphandlats enligt LOV, såväl inom som utom staden. Utifrån aktuell planering av nytilskott, beräknas staden ha tillgång till ytterligare knappt 1 100 platser år 2030. Om inte ytterligare platser kan tillkomma, beräknas underskottet av platser att öka till cirka 4 800 år 2050. Det motsvarar cirka 60 vård- och omsorgsboenden av normalstorlek (80 platser).

Servicehus ingår inte i behovsprognosen, men då det ännu är en form av särskilt boende i Stockholms stad, har denna boendeform tagits med i äldreboendeplanen. Stockholms stad är en av få kommuner i landet som har kvar servicehus som särskild boendeform. I de flesta fall har servicehusen omvandlats till seniorboenden eller trygghetsboenden utan biståndsbedömning.

Enligt stadens planeringsinriktning ska minst 60 procent av vård- och omsorgsfastigheterna finnas inom stadens eget bestånd. År 2024 ägde staden genom fastighetsbolaget Micasa Fastigheter i Stockholm AB totalt 39 vård- och omsorgsfastigheter. Detta motsvarar cirka 48 procent av det totala antalet vård- och omsorgsfastigheter inom staden. Utifrån de avvecklingar och

nyttillskott som presenteras i äldreboendepplanen, kommer denna andel inte att förändras om inte ytterligare nyttillskott tillkommer.

En avgörande faktor för att kunna tillskapa ytterligare platser inom staden är att det finns tillgång till lämplig mark att bygga på. I dagsläget är det mycket svårt att hitta mark som uppfyller kraven för ett vård- och omsorgsboende, framför allt i innerstaden. Besluts- och byggprocesser tar ofta lång tid i anspråk, projekt som planeras färdigställas ett visst år kan av olika skäl flyttas framåt i tiden.

Att prognosticera behovet av särskilt boende och tillgången till platser är komplext, eftersom dessa faktorer kan påverkas av en rad omständigheter som idag inte är kända. Utvecklingen av äldres hälsa, forskning kring demenssjukdomar och nya stödformer kan ha betydelse för behovet av vård- och omsorgsboende. Vidare finns viss osäkerhet i den planering av nybyggnadsprojekt som redovisas i äldreboendepplanen.

Den sammanfattande slutsatsen i 2026 års äldreboendepplan är att det kommer att råda brist på platser i särskilda boendeformer för äldre såväl i närtid som på längre sikt och det är av stor vikt att ytterligare platser tillskapas genom nyproduktion. Utöver det behöver olika lösningar övervägas och planeras. Det kan till exempel handla om att fortsatt inventera tomställda platser, undersöka möjligheter till förtätning i befintliga vård- och omsorgsboenden, men också om att se över kösystem och valfrihetssystem så att dessa fungerar optimalt.

Ärendets beredning

Ärendet om 2026 års äldreboendepplan har beretts inom avdelningen för stadsövergripande äldreomsorgsfrågor. Styrgrupp- och referensgruppen för boendepplanering samt kommunstyrelsens pensionärsråds boendegrupp har haft möjligheter att inkomma med synpunkter under arbetets gång. Referensgruppen för boendepplanering delgavs slutversionen vid sammanträde den 15 september. Kommunstyrelsens pensionärsråds boendegrupp har lämnat synpunkter i samband med sammanträde den 26 augusti och har därefter delgivits det slutgiltiga förslaget digitalt.

Samverkan med de fackliga organisationerna har skett i förvaltningsgruppen den 15 oktober. Kommunstyrelsens pensionärsråd har tagit del av ärendet den 14 oktober. Det för socialnämnden, äldrenämnden och överförmyndarnämnden

gemensamma rådet för funktionshinderfrågor har tagit del av ärendet den 16 oktober.

Jämställdhetsanalys

Den föreslagna äldreboendeplanen är könsneutralt utformad och förväntas inte få några negativa konsekvenser för jämställdheten.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Stockholms stad står inför omfattande behov av utbyggnad av vård- och omsorgsboenden för att möta de behov som prognosticeras i äldreboendeplanen. Behovet av strukturerade planeringsprocesser på såväl kortare som längre sikt är därför stort.

Utifrån nuvarande planeringsunderlag behöver takten för nyproduktion av fastigheter för vård- och omsorgsboende öka. För att möta 60/40 principen och därigenom öka stadens rådighet måste markanvisningar prioriteras för Micasa fastigheter. Andra lösningar måste också arbetas med aktivt, till exempel möjlighet att öppna upp tillfälligt stängda platser, förtäta inom befintliga byggnader men också att se över kösystem och valfrihetssystem så att de fungerar optimalt.

De boenden som nyproduceras måste byggas yteffektivt och utformas så att personalresurser kan användas på ett rationellt sätt. Ett funktionsprogram med en funktionell och ekonomiskt hållbar standardnivå för nybyggnationer (oavsett privat eller kommunal byggherre) behöver tas fram.

Bristen på platser kan medföra att enskildas möjligheter att välja ett boende kommer att behöva ställas mot ett omfattande omsorgsbehov som behöver tillgodoses. Vidare kan bristen på platser komma att påverka äldreomsorgens övriga verksamheter då fler personer kan antas komma att bo kvar i sin ordinära bostad med omfattande omsorgsbehov.

En hög andel av de platser som nyttjas för närvarande finns i boenden i upphandlade i privat regi enligt lag (2008:962) om valfrihetssystem LOV. Staden kan inte påverka antalet utförare eller var utförare väljer att bygga nya boenden. Som beställare behöver staden därför vara aktiv och agera så att befintliga utförare väljer att stanna kvar och att nya väljer att etablera sig. Dialog med privata aktörer, såväl byggherrar som utförare av verksamhet, om stadens behov är därför av vikt.

Äldreförvaltningen föreslår att äldrenämnden godkänner förvaltningens förslag till stadsövergripande äldreboendeplan år 2026 med utblick mot år 2050 och överlämnar den till kommunstyrelsen.

Karin Bülow
Äldredirektör
Äldreförvaltningen

Jonna Hermansson
Avdelningschef
Äldreförvaltningen

Bilagor

1. Äldreboendeplan 2026 med utblick mot 2050
2. Bilaga 1 till äldreboendeplan 2026: Om seniorbostäder
3. Bilaga 2 till äldreboendeplan 2026: Boverkets bostadsmarknadsenkät år 2024 – särskilt boende inom i Stockholms län

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Karin Bülow, Förvaltningschef	2025-10-06
Jonna Hermansson, Avdelningschef	2025-10-06